

วนพื้นที่ชุ่มน้ำโลก

ประจำปี 2564

“Wetlands and Water”

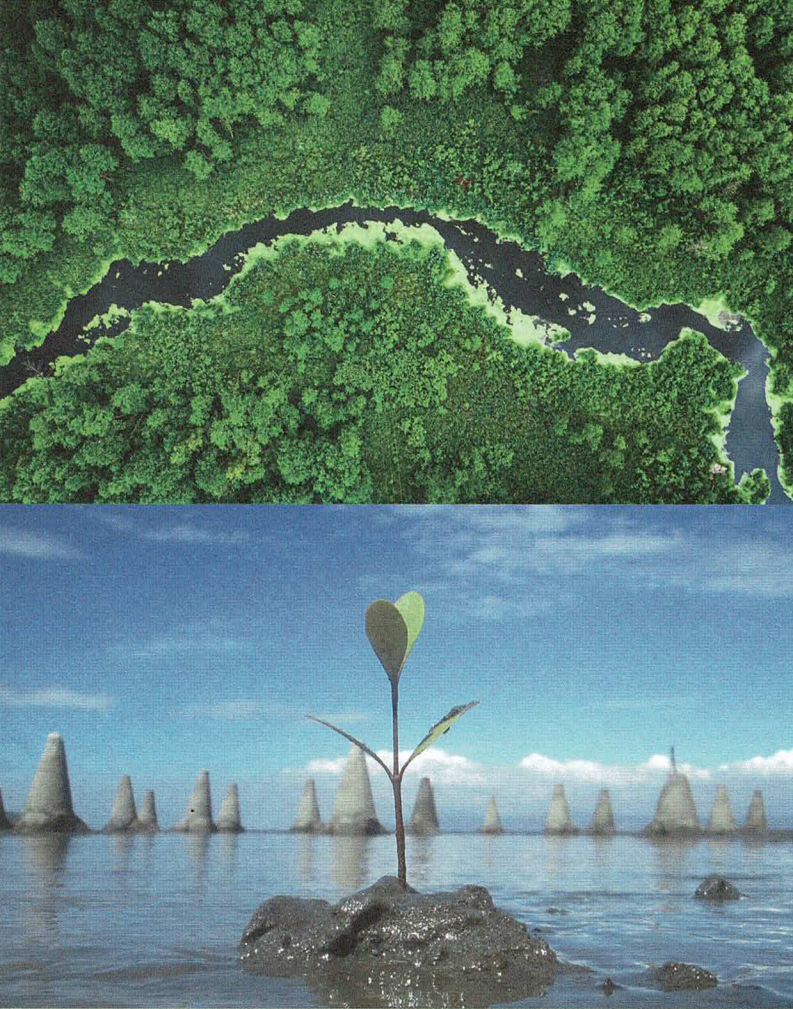
World
Wetlands Day
2 February 2021
Wetlands and water

วันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก ประจำปี 2564

“Wetlands and Water”

มนุษยเรากำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำ ที่คุกคามมนุษยและโลกของเรา พวกเราใช้น้ำมากกว่า ที่ธรรมชาติจะสามารถรองรับได้ รวมทั้งมีส่วนในการ ทำลายระบบนิเวศของน้ำและสิ่งมีชีวิต

อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้กำหนดคำนิยามของ พื้นที่ชุ่มน้ำ ว่า “พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่ดำน้ำ มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็น น้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเล ในบริเวณ ซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร”

พื้นที่ชุ่มน้ำคืออะไร

พื้นที่ชุ่มน้ำอาจเป็นระบบนิเวศน้ำจืดหรือน้ำเค็ม มีทั้งอยู่บนบกและชายฝั่งทะเล สามารถเกิดขึ้นได้เอง ตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น พื้นที่ชุ่มน้ำมี คุณประโยชน์นานัปการต่อสิ่งมีชีวิต รวมทั้งช่วย สนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นแหล่งน้ำจืด

เช่น แม่น้ำ ทะเลสาบ แอ่งน้ำ หนอง บึง ที่ราบลุ่ม และพรุ เป็นต้น

พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นแหล่งน้ำเค็ม

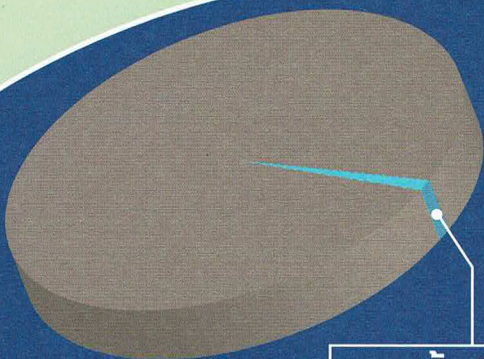
เช่น ปากแม่น้ำ หาดโคลน หาดทราย ป่าชายเลน แนวปะการัง และแนวหญ้าทะเล เป็นต้น

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

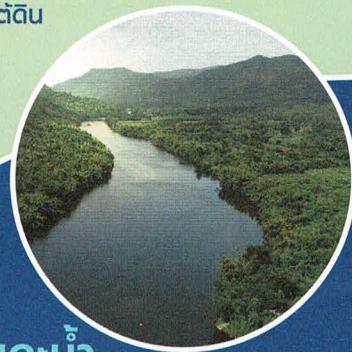
เช่น บ่อปลา นาข้าว อ่างเก็บน้ำ และนาเกลือ เป็นต้น

โลกเราพบน้ำได้ทุกหนแห่ง จนได้ชื่อว่า ดาวสีฟ้า

แต่มีเพียงร้อยละ 2.5 ของน้ำทั่วโลกเท่านั้นที่เป็นน้ำจืด และส่วนใหญ่ถูกเก็บไว้ในรูปของธารน้ำแข็ง หิมะ หรือแหล่งน้ำใต้ดิน เรามีน้ำจืดที่ใช้การได้เพียงร้อยละ 1 โดยอยู่ในแหล่งน้ำผิวดินที่เป็นแม่น้ำและทะเลสาบ ร้อยละ 0.3

นี่คือ น้ำจืดทั้งหมดที่เรามี

พื้นที่ชุ่มน้ำและน้ำ เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก

พื้นที่ชุ่มน้ำมีความสำคัญต่อ

การกักเก็บน้ำฝน และการเติมน้ำสู่แหล่งน้ำใต้ดิน การควบคุมปริมาณน้ำและการระบายน้ำในปริมาณที่เหมาะสม การปรับปรุงคุณภาพน้ำ โดยการกำจัดและดูดซับมลพิษ

พื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อการดำรงชีวิต

ช่วยในการรักษาสุขภาพของพวกเรา พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีสภาพแวดล้อมดีส่งผลต่อความปลอดภัยของน้ำที่เราใช้ในการบริโภค ตามธรรมชาติ สนับสนุนอาหาร และผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำและแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร ที่เราใช้บริโภคเป็นอาหาร เกื้อกูลชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรโลก 3.5 พันล้านคน

สิ่งมีชีวิตในโลก ร้อยละ 40 พบในพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยมีการค้นพบปลาน้ำจืดชนิดใหม่ 200 ชนิดเป็นประจำทุกปี

พื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อการพัฒนา

ช่วยสนับสนุนและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พื้นที่ชุ่มน้ำก่อให้เกิดงานและรายได้แก่ประชาชนมากกว่า 1,000 ล้านตำแหน่ง พื้นที่ชุ่มน้ำมีมูลค่าการให้บริการทางระบบนิเวศสูงถึง 47 ล้านล้านเหรียญสหรัฐต่อปี

พื้นที่ชุ่มน้ำช่วยป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ

พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลช่วยป้องกันพายุและบรรเทาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินและชีวิตของชุมชนบริเวณชายฝั่งทะเล พื้นที่ชุ่มน้ำในแผ่นดินช่วยดูดซับน้ำท่วมได้ถึง 1.5 ล้านแกลลอน พื้นที่ชุ่มน้ำช่วยแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากประสิทธิภาพของ พรุ ป่าชายเลน ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการกักเก็บคาร์บอน

เราสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำ เราขาดน้ำ ขาดอาหาร

การพัฒนาที่ยั่งยืน การขยายตัวของเมือง และการบริโภคที่ไม่สมดุล ได้ทำลายระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ส่งผลกระทบต่อการเป็นแหล่งน้ำ ทำให้เราสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำไปเกือบร้อยละ 90

- มนุษย์เราใช้น้ำเพิ่มมากขึ้นถึง 6 เท่าในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา และมีอัตราการใช้น้ำเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ต่อปี
- เราใช้น้ำมากกว่าการผลิตน้ำของโลก
- คาดการณ์ว่า ในปี 2593 ประชากรโลกจะมีประมาณ 10,000 ล้านคน และจะมีความต้องการอาหารมากกว่าร้อยละ 70 และน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรมากกว่าร้อยละ 14

การบริโภคน้ำจืด เราใช้น้ำ 1 หมื่นล้านตันต่อวัน

- ร้อยละ 70 เราใช้น้ำในการเพาะปลูกพืชอาหาร
- ร้อยละ 22 เราใช้ในการอุตสาหกรรมและพลังงาน

การสูญเสียและความเสื่อมโทรมของพื้นที่ชุ่มน้ำ

จากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การใช้น้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทวีความรุนแรงต่อวิกฤตน้ำ

- ตั้งแต่ปี 2243 เราสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำในโลกเกือบร้อยละ 90 และส่วนที่เหลือลดจำนวนเร็วกว่าป่าไม้ถึงสามเท่า

ผลกระทบต่อประชากร และเศรษฐกิจ

- ประชากร 2,200 ล้านคน ไม่มีน้ำดื่มที่ปลอดภัย โดยมีต้นทุนทางเศรษฐกิจประจำปี จำนวน 2.6 แสนล้านเหรียญสหรัฐ และมีประชากรเสียชีวิตในแต่ละปี จำนวน 485,000 คน
- มูลค่าพื้นที่ชุ่มน้ำแหล่งน้ำจืดที่สูญเสียไป มีมากถึง 2.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐต่อปี (ระหว่างปี 2540 - 2554)
- ในระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา มีประชากรเสียชีวิต 166,000 คน และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมและภัยแล้งมากถึง 3,000 ล้านคน ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจเกือบ 7 แสนล้านเหรียญสหรัฐ
- ในปี 2560 ความมั่นคงทางน้ำ เป็นสาเหตุหลักของความขัดแย้งอย่างน้อย 45 ประเทศ
- ประชากรหลายร้อยล้านคนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากพายุและน้ำท่วมจากการสูญเสียป่าชายเลนและหลุมทะเล
- แหล่งน้ำจืดเกือบทั้งหมดทั่วโลกถูกบุกรุก โดยร้อยละ 82 ของประชากรโลกต้องเผชิญกับมลพิษระดับสูงในแหล่งน้ำ

การสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำและโลกของเรา

หนึ่งในสามของสิ่งมีชีวิตในน้ำจืดและหนึ่งในสี่ของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ชุ่มน้ำต้องเผชิญกับการสูญพันธุ์จากการเสื่อมโทรมของพื้นที่ชุ่มน้ำ

- ในระหว่างปี 2513 - 2548 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในแหล่งน้ำจืดถึง ร้อยละ 35

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก่อให้เกิดวิกฤต ทางน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำ

- คาดการณ์ว่าภายในปี 2593 น้ำบนผิวโลก และน้ำใต้ดินในพื้นที่แห้งแล้งจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
- จะเกิดการแย่งแย่งน้ำระหว่างมนุษย์และระบบนิเวศ

ร่วมกันรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อความยั่งยืนของน้ำ

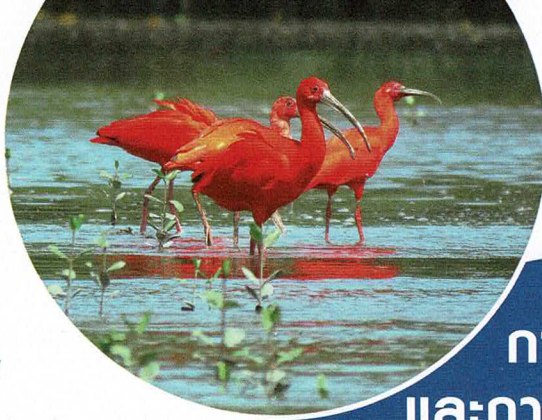
เราจะมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ หากเราเห็นคุณค่า
และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำและน้ำให้ดีขึ้น และปฏิบัติ
อย่างมีความรับผิดชอบร่วมกัน

หยุดทำลาย เริ่มการฟื้นฟู

- การคุ้มครอง พื้นที่ชุ่มน้ำ และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด
จะช่วยสนับสนุนความต้องการการใช้น้ำที่นับวันจะมีปริมาณ
เพิ่มขึ้นได้อย่างยั่งยืน

การบูรณาการการจัดการน้ำ

- ความร่วมมือด้านทรัพยากรน้ำ ที่ดิน และทรัพยากร
เป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนให้พื้นที่ชุ่มน้ำสามารถให้บริการ
ทางระบบนิเวศแก่เศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมสูงสุด
โดยไม่กระทบต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศ

การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด เราควรทำอะไร?

- หยุดการทำลาย เริ่มการฟื้นฟู
- จัดการมลพิษ และฟื้นฟูแหล่งน้ำจืด
- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ และใช้น้ำอย่างชาญฉลาด
- ไม่สร้างสิ่งกีดขวางและเบี่ยงเส้นทางน้ำ
- ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ลดการใช้น้ำ
- ส่งเสริมเกษตรกรให้เป็นพื้ดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำและใช้ประโยชน์
พื้นที่ชุ่มน้ำกับการเกษตรอย่างยั่งยืน
- ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่ทิ้งเป็นขยะ
- เพิ่มการสนับสนุนงบประมาณในการอนุรักษ์และจัดการ
พื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งของทรัพยากรน้ำ เนื่องจากปัจจุบัน
พื้นที่ชุ่มน้ำได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่ถึงร้อยละ 1
- บูรณาการการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกัน ทั้งระดับ
ท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

ให้ธรรมชาติ เป็นแหล่งอาศัยพักพิง

- ร้อยละ 40 ของสิ่งมีชีวิตในโลก ล้วนอาศัยและใช้พื้นที่ชุ่มน้ำ
เพื่อเป็นแหล่งเพาะขยายพันธุ์
- ร้อยละ 25 ของสิ่งมีชีวิตต้องอาศัยแนวปะการังในพื้นที่ชุ่มน้ำ
เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย

การกักเก็บและน้ำที่สะอาด

- พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งน้ำและสนับสนุนความต้องการน้ำของมนุษย์
- พื้นที่ชุ่มน้ำช่วยบำบัดมลพิษ ช่วยให้เราใช้น้ำได้อย่างปลอดภัย

เป็นแหล่งความมั่นคงทางอาหาร

- พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
ประมงน้ำจืด ให้มีผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2521
มีผลผลิตจากประมงน้ำจืด 12 ล้านตัน

สนับสนุนเศรษฐกิจโลก

- พื้นที่ชุ่มน้ำมีคุณค่าการให้บริการทางระบบนิเวศ มูลค่า 47 ล้านล้าน
เหรียญสหรัฐต่อปี
- ผู้คนมากกว่าหนึ่งพันล้านคนล้วนพึ่งพาพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อประกอบอาชีพ
และสร้างรายได้

ดัดแปลงจาก: Ramsar Convention on Wetlands. 2020. Wetlands and Water
: The Facts. Gland, Switzerland: Ramsar Convention Secretariat.

พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

ปัจจุบันพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

พื้นที่	ช่วงปี พ.ศ.			การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	2549-2552	2553-2556	2557-2561	
หนองบึง (ไร่)	1,527,737	1,478,310	-	(-) 3.24
พรุ (ไร่)	689,538	470,737	-	(-) 31.73
ป่าบึงป่าทาม (ไร่)	4,000,000	-	150,000	(-) 96.25
ป่าชายเลน (ไร่)	1,458,174.54	1,527,761.00	1,534,584.74	(+) 5.24*
ความยาว ตลอดชายฝั่ง (กิโลเมตร)	2,614	3,148	3,151	(+) 12.54*

*ร้อยละ การเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2557 – 2561 เทียบกับช่วงปี พ.ศ. 2549 - 2552

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, รัฐวิซ่า...พื้นที่ชุ่มน้ำ (2562)

ข้อมูลจากกรมชลประทาน พบว่า

ปริมาณน้ำฝนของประเทศไทย

ในปี 2561 -2563 (ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 29 มีนาคม)

มีแนวโน้มลดน้อยลง

โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยทั่วประเทศ 125.90 มม. 78.60 มม. และ 46.30 มม. ตามลำดับ

ประเทศไทย

มีเป้าหมายการเพาะปลูกพืชฤดูฝน
รวมทั้งประเทศประมาณ 27.614 ล้านไร่

ความต้องการใช้น้ำ
ภาคการเกษตร

รวม

22,634 ล้านลูกบาศก์เมตร

นอกจากนี้

ยังมีความต้องการใช้น้ำนอกภาคเกษตร อีก 8,717.5 ล้านลูกบาศก์เมตร

ประกอบด้วย

การอุปโภค-บริโภค 2,724 ล้านลูกบาศก์เมตร

อุตสาหกรรม 367 ล้านลูกบาศก์เมตร

รักษาระบบนิเวศ 4,587 ล้านลูกบาศก์เมตร

และอื่นๆ 1,039 ล้านลูกบาศก์เมตร

รวมแผนการใช้น้ำในช่วงฤดูฝน ทั้งสิ้น 31,351 ล้านลูกบาศก์เมตร

ที่มา: ส่วนบริหารจัดการน้ำ สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน. 2563.
แผนการจัดสรรน้ำและเพาะปลูกพืชฤดูฝนในเขตชลประทาน พ.ศ.2563

ข้อมูลสถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560 ของกรมประมง พบว่า
ปริมาณสัตว์น้ำเค็มและสัตว์น้ำจืดที่จับได้ตามธรรมชาติและเพาะเลี้ยง

ในระหว่างปี 2550 – 2560 มีแนวโน้มลดน้อยลง

ที่มา: กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2562.
สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560 เอกสารฉบับที่ 9/2562

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

www.onep.go.th <http://wetlands.onep.go.th>

โทรศัพท์ : 02 265 6500

